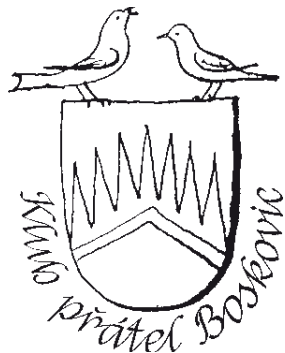

Vlastivědné listy Boskovicka

Číslo 1
březen 2013
ročník 21 (26)

Zprávy z Klubu přátel

Vstoupili jsme do 21. Ročníku vydávání Vlastivědných listů Boskovicka. Jsme moc rádi, že jednání s vedením Muzea Boskovicka o spolupráci na jejich vydávání v tomto a dalších letech bylo úspěšné. Od tohoto čísla je tedy Muzeum spoluvydavatelem. Věříme, že tím dochází ke zkvalitnění obsahu článků. Těšíme se na plodnou spolupráci.

Žádost o grant

Počátkem tohoto roku jsme podali žádost na Město Boskovice o poskytnutí grantu z grantového programu města na vydávání Vlastivědných listů, abychom zajistili jejich financování i v tomto roce a mohli je distribuovat jako dosud. Věříme, že s naší žádostí uspějeme u hodnotící komise a grant nám bude udělen.

Rozloučení s Boskovickým betlémem v muzeu

Klub přátel Boskovic a Muzeum Boskovicka pozvaly své členy a příznivce na čtvrtek 14. února 2013 na derniéru výstavy Boskovický betlém Jaroslava Koutného (*1930).

Ředitelka muzea Dagmar Hamalová v příjemném prostředí muzea přivítala asi čtyřicetku přítomných a zhodnotila význam i celý průběh této výstavy. Dozvěděli jsme se, že téměř 600 návštěvníků si přišlo betlém prohlédnout, ať už to bylo v době předvánoční, nebo i později během ledna. Hlavní návštěvy ale jistě byly během Vánoc. Velmi potěšující také bylo to, že velkou část návštěvníků tvořili školáci, kteří se vlastně o jednotlivých postavkách betlému při výkladu mnoho zajímavého dozvěděli a byli třeba překvapeni, že každá figurka představuje konkrétního člověka i v jeho obvyklé profesi. Některé profese pro ně dokonce byly neznámé. Jistou nostalgii představovala prohlídka betléma také pro seniory, kteří si na tyto lidi pamatují ze svého mládí. Právě oni mohli třeba svým vnoučatům vyprávět konkrétní zážitky s „postavkami z betlému“. V další části přítomní

Barokní kazatel Bohumír Hynek Josef Bílovský

V březnu roku 1703 nastoupil ke kostelu svatého Prokopa v Letovicích nový farář Bohumír Josef Bílovský, jeden z nejzajímavějších českých barokních kazatelů. Ještě téhož roku vydal báseň o Janu Sarkandrově a věnoval ji tehdejšímu majiteli letovického panství Ladislavu Jiřímu Kordičovi, svobodnému pánu z Pohronic a Szelepcheny.

Bohumír Josef Bílovský, někdy se též psal Gottfried Jozef či Bohumír Hynek Bílovský, se narodil pravděpodobně v říjnu roku 1658 v Hlučíně, v roce 1677 vstoupil do jezuitského řádu, noviciát absolvoval v brněnské koleji, a dále studoval na filosofických fakultách v Olomouci a v Praze a studium zakončil disertací v roce 1690. Rok před tím byl vysvěcen na kněze, ve stejném roce, kdy ukončil studia, však z řádu vystoupil, motivem byl zřejmě nedostatek farních kněží v pražské arcidiecézi.

V letech 1691-1694 působil jako farář v Choustniku v jižních Čechách a od roku 1695 byl děkanem v Písku. V létě roku 1695 jej pozvali jezuité z Březnice (u Příbrami), aby proslovil slavnostní kázání na svátek sv. Ignáce z Loyoly, zakladatele jezuitského řádu, což svědčí o tom, že se s jezuitským řádem nerozešel ve zlém a také o tom, že již tehdy byl považován za výmluvného kazatele. Jeho mladší současník a pisec rodák de Waldt o něm podal svědectví,

že byl vynikající teolog a filosof, „vzácný básník, neporovnatelný řečník a kazatel, úžasný komik, dvořan a politik, ve styku s lidmi velmi oblíbený, muž konečně zcela výjimečný“. O Bílovského březnické kázání byl takový zájem, že lidé, kteří se do kostela nedostali, si zvenku přistavovali k oknům žebříky a lavice, aby mohli aspoň takto naslouchat. A to tamější jezuitský kostel není z nejmenších. Nicméně Bílovský si svým proslavem popudil řadu lidí. Postupem času se jeho spory s farním klérem i s píseckými měšťany stupňovaly a vedly v roce 1701 k jeho odchodu na Moravu. Nejprve přišel do Vrahovic u Olomouce jako administrátor (1701-1703), v letech 1703-1708 byl farářem v Letovicích a od srpna 1708 až do své smrti 9. prosince 1724 působil jako farář ve Velkých Slatěnicích.

Právě ve svém slatěnickém období vydal většinu svých kázání a jiných textů. V roce 1709 vydal cyrilometodějskou hagiografii „Nábožné putování k sv. Cyrillovi a Strachotovi“ a v roce 1713 soubor šesti kázání k sv. Liboriově proslavených v letech 1708-1713 o jeho svátku v Jesenci, v letech 1720-1724 pak vyšla ve třech svazcích jeho kázání na neděle a svátky v liturgickém roce: Hlas duchovní labutě, Křesťanské cvičení a Nebe svatosvaté.

I když bylo dílo Bohumíra Josefa Bílovského známé literárním historikům od dob Jungmannových, první, kdo poznal

Petr Vítámvás

jeho velikost, byl profesor staroslověnštiny na teologické fakultě v Olomouci Josef Vašica, který se mj. badatelsky věnoval i barokní literatuře a ve 30. letech 20. století edičně zpřístupnil tři Bílovského kázání. Do dnešních dnů byla některá další Bílovského kázání či úryvky z nich vydány v edicích barokních textů a badatelský zájem o jeho dílo v poslední době vzrůstá i u mladé generace literárních historiků.

Vašica označil Bílovského za nejpříčetnějšího představitele vrcholné barokní homiletiky v její konceptuální formě a jeho dílo hodnotil vysoce: „...umělá architektura jeho kázání, v nichž každý detail plně vystupuje, aniž je přetížen na úkor celku, a svrchovaná harmonie slova s myšlenkou, spinající nebe se zemí a procházející všemi stupnicemi nálad a citů... Řekl bych, že právě lidé, jejichž vkus klade nejvyšší požadavky na literární dílo, najdou u Bílovského ukojení, jako zřídka kde jinde.“

Výběrová bibliografie s edicemi kázání:

BILOVSKÝ, B. H.: Váno ze svadby v Káni a potřeba roucha svadebního: tři starší česká kázání.

VAŠICA Ed., J. Stará Říše. Edice Dobré dílo. Sv. 114, 1932.

BILOVSKÝ, B. H.: Církevní cherubín, anebo slavný, a stálý v ohni, a mukách víry a (pokračování na str. 3)

Kostel sv. Prokopa v Letovicích, zde v letech 1703-1708 působil jako farář Bohumír Josef Bílovský.

vzpomínali na dobré i zlé časy, na to, jací lidé v Boskovcích žili. Třeba i na jednu z nejzajímavějších postavicek betléma, podivína, kterému se kdysi říkalo Vojtěšek na pate. Zajímavé je třeba i to, jak pan Koutný spojil to, co v jeho mládí snad bylo běžné. Vedle kostela synagoga, vedle faráře rabín. Období války i židovství – chlapec sedící na stromě sleduje fotbalové utkání, protože na stadion nemá přístup. Současný radní pan Dušan Sušil připomněl vlastně první vystavení Boskovického betléma v Boskovcích. Tehdy, v roce 1988 jako předseda Sdruženého klubu pracujících, betlém do Boskovic přivezl a vystavil ho na náměstí v jedné výkladní skříni. Dokonce do betléma nainstaloval malou žárovečku, aby okna kostela trochu svítla. Každý den pak žárovečku chodil zapínat i vypínat. Na závěr setkání si přítomní mohli poslechnout ze záznamu úryvky vyprávění pana Koutného nebo vyslechnout text části dopisů, které v poslední době do Boskovic poslal.

Tento betlém je mimořádný nejen tím, že figurky představují konkrétní osoby Boskovic, ale právě tím, že ke každé této osobě je i textová osobní vzpomínka autora betlému. Tyto texty vydal Klub přátel Boskovic knižně pod názvem Boskovic, můj Betlém.

Dagamar Hamalová v závěru setkání přítomné ujistila, že tato výstava zcela určitě nebyla poslední a s Boskovickým betlémem se budou moci lidé seznámovat a těšit i v příštích letech.

Jaroslav Bránský

V sobotu 30. března se dožívá 85 let jeden z těch, kteří stáli u zrodu Klubu přátel Boskovic. Jaroslav Bránský vychovil v Boskovcích obecnou školu a po ní nastoupil na reálné gymnázium, které zakončil maturitou v roce 1947. Jeho další cesta vedla na filozofickou fakultu Karlovy univerzity v Praze, kde ukončil studium latiny, filozofie a občanské výchovy v roce 1951. Po studiích začal učit v Rázově u Bruntálu, učil na základních školách v Benešově, Letovicích a v Boskovcích. V letech 1962 - 1982 působil na boskovickém gymnáziu.

Celý svůj život se věnoval kultuře a historickému bádání. Velmi se zajímal o osudy boskovických židů, neboť s mnohými se znal již ze svého mládí, kdy s rodiči bydlel v židovském městě. Výsledkem této práce byla kniha Židé v Boskovcích. Překládal také z francouzštiny a němčiny. Jeho významným počinem byl překlad celého díla boskovického rodáka Hermana Ungara, židovského, německy píšícího spisovatele.

Významná byla i Bránského činnost při organizování výstav obrazů. S mnohými výtvarníky se velmi dobře znal a tak je zval do Boskovic, které tak přivítaly mnoho významných umělců.

Dlouhou dobu jsme se s ním potkávali jako s organizátorem kulturní a společenské činnosti v Boskovcích. V poslední době však kvůli zdraví musel své aktivity přenést z veřejnosti do svého domova, k počítači. Tam nyní vznikají jeho knihy, jako Historie rodu Ježků z Blanska, Čtyři z Boskovic, Historie Drnovic a další.

Přejeme jubilantovi jménem Klubu přátel Boskovic mnoho zdraví, spokojenosti a tvůrčích sil do dalších let života. Ať se ještě dlouho setkáváme na kulturních a společenských akcích ve městě.

Badatelský projekt studentů Gymnázia Boskovic

1150 let od příchodu Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu

Projektové vyučování na Gymnáziu Boskovic má již mnohaletou tradici. Namátkou jmenuji projekt Naděje – dokumentace holocaustu, Totálně nasazené mláďá, kdy se studenti zabývali otázkou nucené práce během 2. světové války, nebo Po stopách 1. světové války.

Od ledna 2012 pracují studenti na novém badatelském projektu, který se zabývá životem a činností známých soluňských bratří. Předmětem jejich výzkumu jsou společenskohistorické souvislosti, jazykové a kulturní otázky i problémy spjaté s filozofií a religionistikou. Projekt bude ukončen a představen veřejnosti právě v roce, kdy si připomeneme 1150 let od příchodu Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu. Jen velice málo osobností, jejichž život je spjat s počátky české státnosti, má takový celoevropský kulturní a historický význam.

Projekt je součástí širší aktivity boskovického gymnázia s názvem Škola plná příležitosti, finančně podpořené v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Globálním cílem této aktivity je zvýšení konkurenceschopnosti nadaných žáků mikroregionu Boskovicko na trhu práce prostřednictvím systematické a efektivní práce s nadanými žáky.

Velkou oporou v celé činnosti je Město Boskovic, které také finančně přispělo při realizaci projektu, a Muzeum Boskovicka, které studentům pomohlo mnoha cennými odbornými radami a jehož zaměstnanci vedli také na škole odbornou přednášku.

Studenti se nejdříve zaměřili na prostudování odborné literatury s danou tematikou (historické souvislosti, život a dílo obou bratří, staroslověnština, hlaholice, staroslověnsky psané literární památky, architektura Velké Moravy, archeologické nálezy, místa v České a Slovenské republice, která jsou spjata s činností obou bratřů a jejich žáků, otázky spjaté s filozofií a religionistikou) a následně zpracování seminárních prací. Tyto práce využili ve společenskověd-

ním, dějepisném a literárním semináři. Učili se zásadám zpracování odborné práce, uvádění použité literatury i citace. Každá práce pak byla obhajována v rámci semináře s využitím powerpointové prezentace.

Od září 2012 také na škole probíhaly odborné přednášky, které byly určeny nejen účastníkům projektu, ale i ostatním studentům školy a široké veřejnosti. Při vyhledávání a oslovení jednotlivých odborných lektorů pomohli oba partneři projektu – Město Boskovic i Muzeum Boskovicka. O termínu konání i obsahu odborných přednášek byla veřejnost informována pomocí písemných pozvánek i webových stránek všech tří subjektů.

Hlavním záměrem bylo dostat do školy odborníky z vysokých škol, Akademie věd i dalších odborných institucí. Studenti a další zájemci mohli vyslechnout přednášku Mgr. Ondřeje Hýska Morava v raném středověku, Mgr. Aleše Flidra Architektura Velké Moravy, Mgr. Havelky a Malacha Archeologické nálezy z období Velké Moravy, PhDr. Janyškové, CSc. Staroslověnština a staroslověnsky psané literární památky a Doc. ThDr. Gorazda Josefa Vopatrného, Th.D. Cyriometodějské spiritualita.

V říjnu a listopadu se uskutečnily dvě odborné exkurze. Obě přímo navazovaly na informace získané četbou odborné literatury i získané v rámci odborných přednášek.

13. 10. 2012 se tak studenti i část veřejnosti, která projevila o projekt zájem, podívali do Mikulčic, Starého Města a na Velehrad. V praxi si tak prohlédli celou řadu archeologických nálezů i pozůstatků velkomoravské architektury. Druhá cesta vedla 13.11.2012 na Slovensko, konkrétně do Nitry. Při obou měli studenti možnost využít zaslíbeného výkladu nejen přímo v autobusu, ale hlavně odborných průvodců v každém z navštívených míst. Tyto cesty studenti také využili k pořízení velkého množství autentických fotografií, které byly využi-

ty při zpracování interaktivní digitální mapy, na které jsou zaznamenána místa spojená s tematikou projektu.

Studenti také zpracovali osm výukových panelů. Tyto panely mohou být využity ve výuce dějepisu, českého jazyka a literatury v 1. ročníku středních škol a 8. popř. 9. ročníku základních škol. K těmto panelům také patří pracovní sešity. Zde studenti využili dlouholetých pedagogických a didaktických znalostí nejen svých učitelů, ale navštívili i některé učitele základních škol. Chtěli si tak ověřit, zda jimi navrhované úkoly v pracovních listech budou přiměřené jak po stránce odborné, tak z pohledu časové zvládnutelnosti. Nakonec se přiklonili k pracovnímu sešitu, který bude hlavně využívat her, křížovek a jiných zábavných forem výuky.

Během práce na projektu studenti přicházeli s celou řadou dalších aktivit, které v plánu původně nebyly, ale mohly velmi dobře podpořit celý projekt. Nejvýznamnější z nich bylo zřejmě zapojení do výtvarné soutěže, kterou v rámci roku oslav cyriometodějské mise vyhlásil památník Slovanské hradě v Mikulčicích. Návštěva tohoto hradě, které je pod správou Masarykova muzea v Hodoníně, inspirovala studenty také k uspořádání dvou workshopů, ve kterých se pod vedením malířky PhDr. Danuše Vítkové věnovali výrobě velkomoravských šperků.

Na projektu pracovalo v jeho průběhu celkem 12 studentů. Již na počátku práce si byli velmi dobře vědomi, že vzhledem k plánovanému průběhu od ledna 2012 do března 2013 musí počítat s odchodem maturantů. Z toho vyplynulo i rozdělení úkolů. V současné době zbývajících 7 studentů dokončuje společnou práci a připravuje se na závěrečnou prezentaci projektu. Je na nich patrná určitá dávka trémy, ale také velké odhodlání předvést výsledky své práce ostatním studentům, učitelům i rodičům a známým. Už teď jim patří velký obdiv i poděkování.

Barokní kazatel Bohumír Hynek Josef Bílovský

(dokončení z 1. strany)

svaté spovědi zástupce Jan Sarkander. Ed. VAŠICA, J. Olomouc 1933.

KALISTA, Z.: České baroko. Praha 1941, s. 220-224, 328-329.

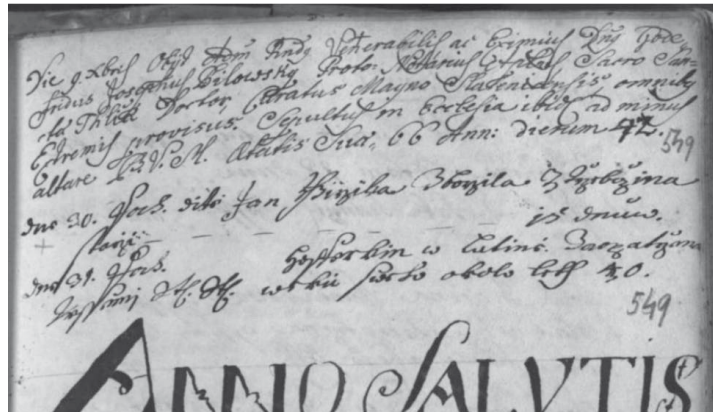
KOPECKÝ, M.: Starí slezští kazatelé. Ostrava 1970, s. 92-135.

SLÁDEK, M.: Svět jako podvodný verš anebo Výbor z českých jednotlivě vydaných svátečních a příležitostných kázání

konce 17. a prvních dvou třetin 18. století. Praha, 2005, s. 48-87, 470-482.

Vysoce urozený pane, pane.

Svatý Ladislav podlé jména první, podlé počtu osmý král Uherský, tak se s anjely Božíma spřátelil, že ne jenom s ním jako bratři tovaryšili, ale proti Salomounovi vlastního bratra jeho plamenným mečem jej bránili a zastávali. Quid est sacerdos?

Zápis ve farní matrice Velkých Slatěnic o úmrtí Bohumíra Josefa Bílovského dne 9. 12. 1724. ZA Opava, matriky, inv. č. 6004, s. 549.

Jiří Bušina „85“

Jiří Bušina – Boskovice. Toto velmi pevné spojení trvá od 12. února 1928 již 85 let. Kdybychom chtěli popsat život i aktivity pana Jiřího Bušiny, museli bychom napsat obsáhlou knihu. Jeho celoživotním motorem byla vždy nějaká aktivita, která souvisela s tím co dělat pro druhé a čím udělat život zajímavějším. Převážná většina jeho aktivit se týkala kultury a toho co s ní souviselo. Nebývalo snad akce, které by se neúčastnil. Někdy jako iniciátor, jindy jako organizátor nebo jen divák.

V roce 1995 byl jedním ze zakládajících členů Klubu přátel Boskovic, občanského sdružení, a v jeho výboru velmi aktivně pracuje dodnes. Vzhledem k tomu, že své město zná velice dobře a hodně mu stále záleží na tom, aby Boskovice byly městem zajímavým pro místní i pro turisty, snaží se hledat různé způsoby jak toho dosahovat. Vychází nejen z problémů současnosti, ale obrací se také do

minulosti. Hledá historické souvislosti, známé osobnosti, zapomenuté události i důležitá data z historie města. To všechno se snaží připomínat například texty ve Vlastivědných listech Boskovicka, různých brožurkách, pamětními deskami, přípravou výstav. Díky němu máme ve městě veřejnosti přístupnou mikve. Také sbírá staré historické fotografie města i městských událostí, atd. Jednoduše řečeno – stále něco nového vymyslí. Ale nejen vymyslí, on pro to vždy udělá maximum. Ne pro svou „slávu“, ale pro radost a potěšení nebo poučení i jiných. My, kteří s ním dlouhá léta v Klubu přátel Boskovic spolupracujeme, nepřestáváme obdivovat hlavně jeho znalosti, optimismus a pracovitost.

Pane Bušino, srdečně Vám blahopřejeme k Vašemu životnímu jubileu, děkujeme Vám za Vaši velice zásluhou práci a do dalších let Vám přejeme hlavně hodně zdraví a spokojenosti.

Členové Klubu přátel Boskovic přejí Jiřímu Bušinovi.

ponižené se Tebe ptám vysoce urozený pane Ladislave s svatým Janem Zlatoustým, co je kněz? A zase s tím odpovídám: Opravdu anjel Páně jest. Non per naturam sed per gratiam, ne podlé stvoření, ale kněží anjelové jsou podlé božské milosti, jak uči ostrovtipný Origenes. Jestliže tedy kněží jsou anjelové, Ty, vysoce urozený pane, druhý Ladislav jsi, nebo tak s téma anjely přátelsky a milostivě jednáš, že ne jenom jak někdy své vojska svatý Ladislav zážračným pokřem a nápojem, Ty je, ať známi jsou neb přespólní, svou panskou tabulí občerstvuješ, u veliké vážnosti obzvláště kněze světský máš, ale pro mnohých chudobu otrhané poctivě ošacuješ, a k tomu častěji štědrovou rukou na cestu vyprovázíš. Právý a spravedlivý Ladislav! S tím malým rozdílem, že anjelové nad Ladislavem, Ty Ladislave nad anjely ruku držíš, a to tak dobrotivou, že skůro žádný rok není, abys aspoň jednomu z těch anjely první mši svatou božské velebnosti obětujícímu primitias a svadbu duchovní s nemalým nákladem na Tvých Letovicích slavně celebrirovati milostivě se nevynasázil. Pro které Bohu milé přičiny kam jinam s tímto anjelským cherubínem Janem Sarkandrem retirovati se mám, než k Tobě anjelský patrone Ladislave? Sarkander jest anjel, Ty jsi Ladislav, a tak

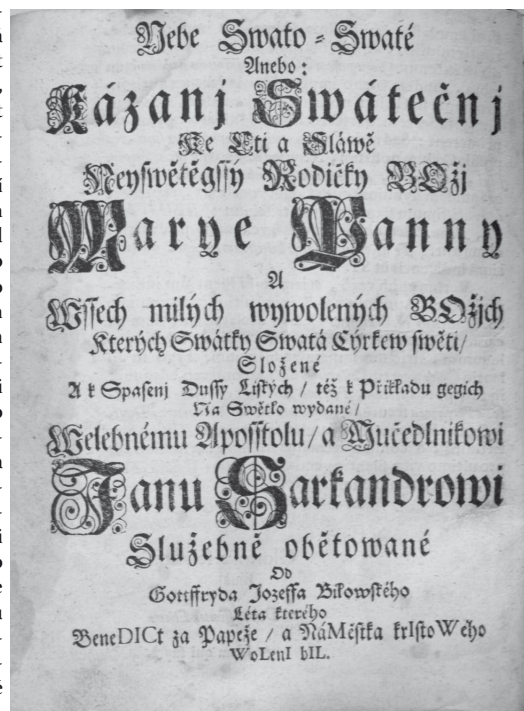
to všechno: komu jinému patřiti může ten kněžský anjel a anjelský kněz krom Tebe, který velikého kněze Jiřího Szelepchény nedávno arcibiskupa uherského (jehožto veliký poklad při obležení tureckém Vidni nemálo pomohl) vlastním vnukem jsi a spravedlivým dědicem? Přijmi tedy tento dareček můj; malíčky jest sice jak podlé podstaty, tak postavy, než tím veliký, že pod Tvým titulem ke cti a slávě velikého Sarkandra na světlo vychází. Skrze kterého aby Tvě Milosti a celému vysoceurozenému domu Tvému dobrotivý Bůh dlouhý život, šťastné panování, všeho zlého přemožení a po mnoho dní narození Tvého věčné v nebi narození dáti ráčil, dokud živ budu vinošati nepřestanu. Anizto bez přičiny, nebo Tvá právě panská ruka i mému farnímu kostelu (který z Tvého velikého dobrodiní na místech k pádu nakloněných nyníčko se staví) i mně až posavad štědré otevřená, tak mne Tobě zavázala, že nechci-li ingratulus cuculus slouti, znáti se musím, že jsem až do smrti

Tvé vysoce urozené Milosti a Tvého celého Szelepchenského domu obligovaný farář a služebník

Gottfried Jozef Bílovský z Hulčína.

Dáno na faře Letovské 1703

na den svatého Ladislava krále Uherského.

Titulní stránka Bílovského kázání Nebe svatosvaté... z r. 1724.

Jan Tenora

Sedmého února 1863 se v Kunštátu v rodině pekařského mistra Františka Tenory narodil syn Jan, pozdější kněz a historik.

Po maturitě na slovanském gymnáziu v Brně v r. 1881 vstoupil do kněžského alumnátu v Brně, který tehdy žil přípravami na cyrilometodějské oslavy roku 1885. 26. července 1885 byl vysvěcen na kněze a nastoupil na místo kaplana v Doubravici nad Svitavou, u faráře Jana Soukopa. Za svého kněžského působení vystřídal řadu farností, nejdéle – téměř 30 let – působil ve Chvalkovicích u Bučovic. Učil církevní dějiny v brněnském alumnátu a na teologické fakultě v Olomouci; byl také auditorem a radou

Petr Vitámvás

biskupské konsistoře a čestným kanovníkem kolegiátní kapituly sv. Václava v Mikulově. Po odchodu na odpočinek žil u svého bratra Adolfa Tenory, děkana brněnské kapituly, a působil jako starosta Dědictví sv. Cyrila a Metoděje.

Ve svých historických pracích se zejména věnoval svému rodnému Kunštátu a regionu, osobnostem 17. století – P. Martinu Středovi, SJ, a kardinálu Dietrichštejnovi, katedrále sv. Petra v Brně a některým dílčím tématům moravských církevních dějin. Jeho práce historické jsou i po sto letech, také díky jejich důkladnosti a práci s prameny, platné a cenné pro poznání zmíněných témat.

Leopold Färber - skaut, protinacistický i protikomunistický odbojář, politický vězeň, disident, nositel Ceny Paměti národa

Leopold Färber se narodil v nábožensky i národnostně smíšené rodině. Otec byl boskovický Žid, vyučený krejčí, který se cestou z vandru do Vídně zastavil ve Staré Haliči. Tam se seznámil se Slovenkou, věřící katoličkou. Leopold se sice narodil na Slovensku, ale velkou část svého života prožil v Boskovicích. V roce 1937 se stal skautem. Protože byl veselý, vtipný a rád hrával divadlo dostal přezdívkou Hurvínek. Tuto přezdívkou později používal i při své odbojářské činnosti.

V období nacistické okupace Leopold zažil v Boskovicích jednu z nejsmutnějších událostí nejen pro něho, ale pro celé město. V březnu 1942 byli všichni boskovičtí Židé deportováni do koncentračních táborů. Vzhledem k tomu, že pocházel ze smíšené rodiny, do transportu on ani jeho nejbližší nemuseli jít. Pro Leopolda bylo jistě tragické, že 16 jeho příbuzných nacisté povraždili. V té době se učil truhlářem, i když snil o tom, že by chtěl být fotografem. Jako šestnáctiletý chlapec se zapojil do protinacistického odboje na Boskovicích hlavně tím, že dělal spojkou mezi jednotlivými odbojovými skupinami, které v okolí působily. Kódované zprávy často převážel tre-

ba v řidítkách svého kola. Předal mnoho zpráv, které často zachraňovaly lidské životy, získával finanční i materiální podporu pro partyzánské skupiny na Boskovicích i Prostějovsku.

Po konci války Leopold Färber studoval textilní školu a po jejím ukončení nastoupil do továrny. Zažil i to, jak byli všichni zaměstnanci nuceni se účastnit shromáždění, kde se řešilo jak jsou všichni pro trest smrti pro Miladu Horákovou. Leopold Färber byl skaut, věřící katolík, divadelník, organizátor letních táborů a komunistům považoval za stejně zlo jako nacismus. Mohl se pokusit o ilegální odchod mimo republiku, ale rozhodl se v Československu zůstat a s nastupujícím komunismem bojovat. A to prostředky, které znal už z dob 2. světové války a boji proti nacismu. Brzo našel přátele a začali připravovat protikomunistické akce. Jedna se mu stala málem osudnou. Když šel na jedné skautské schůzce zatopit v kachlových kamnech došlo k výbuchu, který mu způsobil protržení obou ušních bubinků a vyrazil mu oko. Od té doby nosí skleněné. Leopold totiž nevěděl, že jeho přátelé odbojáři do kamen ukryli výbušninu, kterými chtěli

provést útok na konkrétní cíle.

Když v roce 1950 na jedné skautské schůzce vyprávěl dětem o tom, jak ilegálně v době války tiskl letáky „Smrt fašismu!“, neuvědomil si, že děti nevědomky inspiroval k podobné aktivitě. A tak se brzo začaly objevovat letáky s textem „Smrt komunismu!“. Leopold Färber byl zatčen a odsouzen k 16 letům vězení za velezrádnou činnost, i když s letáky neměl přímo nic společného. Po osmi letech byl ale propuštěn. Dlouhá léta potom pracoval na stavbách silnic a později jako aranžér v Boskovicích.

V době normalizace se angažoval v disentu. Shromažďoval svědectví pamětníků, dokumentoval zločiny komunistů nebo rozšiřoval petici Několik vět. Jeho sběratelská aktivita je velice zajímavá a důležitá pro současnost i budoucnost. Přes 40 let shromažďuje vzpomínky vojáků ze západní fronty, lidí z domácího odboje za 2. světové války, bývalých politických vězňů z 50. let. Má obrovské množství písemných i zvukových dokumentů a fotografií. Nápad na sbírání informací a jejich uchovávání vznikl už v době jeho věznění, kde slyšel mnoho velmi zajímavých životních pří-

běhů a informací od spoluvězňů. Intenzivně se ale do této sběratelské činnosti pustil v 60. letech. Sbírkou je velmi obsáhlá a čeští historikové z ní budou moci získat jistě mnoho zajímavých nebo důležitých informací.

I v současné době bývá zván na besedy do škol, aby vyprávěl o činnosti během svého života i aktivitách jeho přátel. „Často se mě děti ptají, kolik jsem zastřelil Němců, no a já říkám, že žádné. Ale myslím, že mám na kontě kvůli té práci hodně zachráněných lidí.“

Jeho vzkaz pro budoucí generace zní: „Žijete svým způsobem života. Měli byste ale znát odkaz vašich předků. Ze tito předkové žili jiným způsobem, měli jiné poznatky. My jsme měli zájem, aby vy jste žili v lepších časech. Toto by mělo být i vaše poslání. Vy budete mít také děti a také budete chtít, aby žily v lepších časech.“

Leopold Färber žije v Konici u Prostějova. 12. prosince 2012 převzal Cenu Paměti národa, která se uděluje osobnostem, které ve svém životě prokázaly, že čest, svoboda a lidská důstojnost nejsou prázdná slova.

Vzpomínky na divadelní činnost gymnázia v Boskovicích

Jsem rád, zde mohu zveřejnit několik mých vzpomínek na divadelní činnost gymnázia v Boskovicích. Uvádím zde dva tituly, a to Fidlůvacku autora J. K. Tyla se scénickou hudbou Františka Škroupa a Polskou krev autora Oskara Nedbala.

Iniciátorem a režisérem obou uvedených divadel byl profesor Ant. Nadymáček, který byl rovněž dirigentem divadelního orchestru. Divadelní orchestr byl složen z žáků gymnázia, samozřejmě za výpomoci i několika boskovických hudebníků. Při realizaci uvedených divadel byl orchestr umístěn ve sníženém propadlu před portálem jeviště.

Ve hře Fidlůvacka byl kompars kompletně obsazen studenty a s obsazením některých dospělých rolí vypomohli ochotně místní ochotníci. Stejně roli slepého Mareše sehrál pan Zdeněk Dolejší. Scénickou výpravu měl pod palcem jako obvykle velice obětavý pan Vodáček, místní stolař. Ještě si vzpomínám, že na zadním bílém horizontu (bílá opona) bylo upevněno velké panorama Prahy na plátně od autora Pavla Bačovského. Nevím však, při kterém jednání to bylo. Maskovalo se a oblékalo se ve sklepe pod jevištěm. Světla řídil tehdy ještě z úrovně podlahy jeviště Miloš Křestan – dovoluji si toto důvěrné oslovení bez „pan“, neboť jsme byli velice blízcí přátelé a tykali jsme si. Z druhé strany jeviště svítil Vinda Šudla. Oponu jsem měl na starosti já. Pokyny jsem dostával od profesora Nadymáčka, kterého jsem sledoval na dirigentském postu škvírou mezi oponou a krajní zdi portálu.

Vzhledem k velkému časovému odstupu od uvedení operety Polská krev do dnešních dnů, tj. leden 2013, mohu poskytnout jen informace založené na

svých vzpomínkách – tehdy jsem se jako student kolem toho všeho, abych tak řekl, točil, mnohdy mně bylo ledacos svěřeno a musel jsem ledacos zařídit a udělat. Jestliže je čtenář těchto řádků alespoň trochu obeznámen s personálním obsazením divadelního kusu – jedná se možná deset mluvících mužských rolí a o jednu, či dvě ženské role méně, a to jsou vlastně i role pěvecké, nemluvě o komparzu – může si představit, jak je náročné secvičit takové dílo, aby byl divák zcela spokojen.

Je logické, že se sahlo do arzenálu boskovických ochotníků, a to těch nejlepších jako byla Věra Davidová-Novénková, Oldřich Veselý a jiní. Pro špičkové obsazení role hraběte Boleslava Baranského, tedy Bola, byl angažován brněnský herec Arnošt Škoda. Vzpomínám, že roli Bronio Popiela obsadil absolvent gymnázia, v té době už studující druhým nebo třetím rokem fakultu medicíny Josef Navrátil. Byl vybrán pro svou nepřehlédnutelnou postavu a hlas. Nemohu si žel vzpomenout, kdo obstaral choreografii a kdo ztvárnil tanečníky Wandu a jiné. Divadlo se rodilo namáhavě, ale s chutí. Nechtěl bych být v kůži profesora Nadymáčka ani na vteřinu. Při sezpívávání sboru a orchestru zlomil nejméně dvě nebo tři taktovky. Iniciativně jsem požádal pana Vodáčka o vyrobení čtyř kusů nových a když jsem tři kousky dirigentovi předával se slovy, že jsou nerozbitné, raději jsem se rychle vzdalil, abych ušel výchovnému pohlavku. Rovněž jsem se musel rychle vzdálit, když si pan profesor stežoval na malé orchestríště v propadlu před jevištěm. Zdálo se mu, že je malé pro hudebníky, a tak jsem mu radil, aby nechal zmenšit pulty na noty, že tam bude hned víc místa.

Konečně došlo k sobotní premié-

ře. Miloš Křestan osvětlení svěřil Karlu Kovaříkovi a mně. Miloš tehdy neměl čas. Zde musím uvést, že ovládací osvětlovací můstky byly na úrovni podlahy zlikvidovány a půdorysně v témže místě vybudovány o 3,5 m výše. Tato změna byla znamenitá, neboť byl přehled po celém jevišti a obsluha tzv. bodáků pohodlnější. Nikdy nezapomenu na jevištní scénu interiéru se zdůrazněným barpultem, který obsluhoval septimán Slepánek ve stříbrném saku a zručně zacházel s šejkry v pravé i levé ruce. Při zkouškách byl pamětliv příkaz režiséra nalévat do pohárů čaj barvy koňaku a čistou vodu barvy pálenky. Tento příkaz byl však obejit při generálce mužskou přesilou, která donutila barmana nalévat víno, které však bohužel brzy došlo, ale bylo zajímavé pozorovat tu nebyvalou

Milan Daniel

frekvenci u baru. Den před premiérou mně kromě jiných úkolů dal režisér profesor Nadymáček peníze, abych koupil dvě velké kytice pro hlavní aktéry hry a zařídil decentní předání při premiérové děkovačce. Zařídil jsem kytice tři velké, sehnal jsem tři primánky, které byly s rodiči na premiéře a které předaly decentně dvě kytice na jevišti a jednu profesorovi Nadymáčkovi – režisérovi, který byl velice dojat.

Omlouvám se všem, které jsem zapomněl jmenovat. A pokud jsem vyličil něco nepřesně, neucínal jsem to úmyslně, časové rozpětí mezi popsávanými vzpomínkami a dneškem je velké a moje stáří snad něco omluví.

Osvětlovači ochotnického divadla Vincenc Šudla a Miloš Křestan.

Vlastivědné listy Boskovicka, vydává Klub přátel Boskovic, o.s., společně s Muzeem Boskovicka. Redakční rada: Eva Šmétková, Ilja Melkus, Petr Vítámvás, Dagmar Hamalová. Redakce: Jiří Bušina, Plačková 23, 680 01 Boskovice, e-mail: kpboskovic@post.cz nebo jiri.busina@seznam.cz, kam zasíláte příspěvky, dotazy a připomínky. Vychází 4x ročně jako příloha regionálních novin Boskovicko. Uzávěrka příštího čísla je 15. května 2013.